

Skin in the Game

Οι κρυφές ασυμμετρίες του Nassim Taleb, σε απλά ελληνικά — και τι λένε για τα κρύπτο

10 ΦΑΚΕΛΟΙ

ΑΠΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΓΙΑ ΚΡΥΠΤΟ

Ένας κανόνας διατρέχει όλο το βιβλίο: μην εμπιστεύεσαι κανέναν που δεν πληρώνει τίμημα όταν κάνει λάθος. Ο Taleb βρίσκει αυτόν τον κανόνα παντού — σε τραπεζίτες, ειδικούς, ιδρυτές, και σε όσους σε συμβουλεύουν.

Το ξαναχτίσαμε σε σύντομους φακέλους. Καθένας κλείνει με το **Στα Κρύπτο** — εκεί που η ιδέα χτυπά στην αγορά που πραγματικά επενδύεις. Ο Taleb έγραψε μάλιστα τον πρόλογο του *The Bitcoin Standard*, και αργότερα αποκάλυψε το Bitcoin όγκο.

Συνοδευτικός οδηγός, όχι αντικατάσταση — αν σε κερδίσει ένας φάκελος, αγόρασε το βιβλίο.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΟΥ ΜΕ ΤΟ ΠΑΝΟPTICPROTOCOL

Συμβουλευτική για Ιδιώτες — προσωπική καθοδήγηση ένας προς έναν στα κρύπτο, χτισμένη πάνω στους στόχους και στο ρίσκο σου.

Συμβουλευτική για Επιχειρήσεις — στρατηγική, υιοθέτηση και συμβουλές κρύπτο για εταιρείες και ομάδες.

Περιεχόμενα

Η ΑΡΧΗ

00	Τι Σημαίνει Πραγματικά «Skin in the Game»	3
----	---	---

ΟΙ ΑΣΥΜΜΕΤΡΙΕΣ

01	Το Κόλπο Bob Rubin	4
02	Ο Πιο Αδιάλλακτος Κερδίζει	5
03	Πώς να Κατέχεις Νόμιμα Έναν Άνθρωπο	6
04	Ο Διανοούμενος και Όμως Ηλίθιος	7
05	Ένας Ειδικός Ονόματι Lindy	8
06	Οι Χειρουργοί Δεν Πρέπει να Μοιάζουν με Χειρουργούς	9
07	Το Εμπόριο της Αρετής	10
08	Η Λογική της Ανάλυσης Ρίσκου	11

Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

09	Ο Άνθρωπος που Έγραψε τον Πρόλογο	12
----	-----------------------------------	----

Η ΕΤΥΜΗΓΟΡΙΑ

★	Τι Σημαίνει για το Πορτοφόλι σου	13
✓	Το Βιβλίο στη Ζυγαριά	14

ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΦΤΙΑΞΑΜΕ

Ο Taleb έγραψε 250 σελίδες. Ίσως σαράντα από αυτές προστατεύουν τα λεφτά σου — οι υπόλοιπες είναι βυζαντινή ιστορία, μεσογειακές βεντέτες, κι ένας λαμπρός άνθρωπος που ξεκαθαρίζει λογαριασμούς. **Τις διαβάσαμε όλες, κρατήσαμε το κομμάτι που σε σώζει από το να φας rekt στα κρύπτο, το ενημερώσαμε ως το 2026 — FTX, Terra, τις εκρήξεις που το βιβλίο δεν πρόλαβε — και το βάλαμε στη γλώσσα σου.** Είκοσι λεπτά, όχι ένα Σαββατοκύριακο. Αν σε κερδίσει, αγόρασε το βιβλίο — και στο τέλος σου λέμε ειλικρινά αν αξίζει.

— ΠΑΝΟΡΤΙCΠRΟΤΟCΟL · ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΔΩΡΕΑΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ·
NFA · DYOR

ΦΑΚΕΛΟΣ 00

Τι Σημαίνει Πραγματικά «Skin in the Game»

Όχι «να έχεις κίνητρο». Να έχεις κάτι να χάσεις. Καλύπτει τον Πρόλογο και το κεφάλαιο 1.

ΕΝΝΟΙΑ: ΣΥΜΜΕΤΡΙΑ · **ΚΑΤΑΓΩΓΗ:** ΧΑΜΟΥΡΑΜΠΙ, ~1800 Π.Χ.

· **ΔΟΚΙΜΗ:** ΠΟΙΟΣ ΠΛΗΡΩΝΕΙ ΑΝ ΠΑΕΙ ΣΤΡΑΒΑ;

Λες «skin in the game» και ο κόσμος σκέφτεται κίνητρα — ένα μπόνους, ένα μερίδιο, μια ανταμοιβή. Ο Taleb λέει ότι αυτό είναι το λάθος μισό. Σημασία έχει το κάτω μέρος: πονάς όταν κάνεις λάθος; Η μονόγραμμη εκδοχή όλου του βιβλίου: **«Μη μου λες τι σκέφτεσαι, πες μου τι έχεις στο χαρτοφυλάκιό σου.»**

Ξεκινά με τον γίγαντα Ανταίο. Η δύναμή του ερχόταν από την επαφή με τη γη· σήκωσε τον και ήταν ανήμπορος. Η γνώση είναι το ίδιο. Κόψε την από τις πραγματικές συνέπειες και γίνεται κούφια. Ο αρχαιότερος νόμος που έχουμε, του Χαμουραμπί, το λέει καθαρά: *αν το σπίτι ενός χτίστη καταρρεύσει και σκοτώσει τον ιδιοκτήτη, ο χτίστης θανατώνεται*. Δεν κρίβεις το ρίσκο στους τοίχους για να το βρει κάποιος άλλος. Αυτός ο κανόνας είναι 3.800 ετών.

Από αυτή τη μία ιδέα βγαίνουν όλα. Η γραφειοκρατία αφήνει τους ανθρώπους να ξεφεύγουν από τις συνέπειες των επιλογών τους. Οι σχεδιαστές πολέμων που ποτέ δεν πλήρωσαν για τους πολέμους που ξεκίνησαν. Ο πωλητής του οποίου η συμβουλή τυχάνει να βοηθά κι αυτόν. Οι χελώνες δίνουν στο βιβλίο το μότο του: ψαράδες έπιασαν χελώνες που κανείς δεν ήθελε να φάει, οπότε ένας θεός που περνούσε τους ανάγκασε να φάνε την ίδια τους την ψαριά. **Όποιος έπιασε τις χελώνες, καλά θα κάνει να τις φάει.**

Στα Κρύπτο: αυτός είναι ο φακός για όλη τη βιομηχανία. Ένας ιδρυτής που σου πουλά ένα token ενώ κάθεται πάνω σε κλειδωμένη μερίδα. Ένας influencer πληρωμένος να ποστάρει. Ένα fund που παίρνει την προμήθειά του είτε κερδίζεις είτε χάνεις. Όλοι σου δίνουν το κέρδος και κρατούν τη ζημιά για τον εαυτό τους. Κάθε φακέλος που ακολουθεί είναι μία ακόμα μορφή αυτού του κόλπου.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΓΙΑ ΣΕΝΑ

- 1 Μια συμβουλή αξίζει όσο ρισκάρει πάνω της αυτός που τη δίνει.** «Καλό για σένα» συν «δεν μου κοστίζει τίποτα αν χάσεις» είναι κάθε κακή συμφωνία στο βιβλίο.
- 2 Ρώτα ένα πράγμα όποιον σου πουλά κάτι.** Τι χάνει αυτός αν πάει στο μηδέν; Αν η απάντηση είναι τίποτα, εσύ κρατάς το ρίσκο.

Η ΟΥΣΙΑ

Το «skin in the game» δεν είναι μερίδιο στην ανταμοιβή. Είναι μερίδιο στον πόνο. Αυτή η μία διαφορά είναι όλο το βιβλίο.

ΦΑΚΕΛΟΣ 01

Το Κόλπο Bob Rubin

Κορώνα κερδίζω, γράμματα χάνεις εσύ. Το ένα κόλπο που εξηγεί όλο το βιβλίο. Καλύπτει τον Πρόλογο.

ΒΑΦΤΙΣΜΕΝΟ ΣΕ: ROBERT RUBIN · **Ο ΑΡΙΘΜΟΣ:** \$120ΕΚ+

· **ΠΟΙΟΣ ΠΛΗΡΩΣΕ:** Ο ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΣ

Ο Robert Rubin ήταν υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ. Μετά πήρε **πάνω από \$120 εκατομμύρια** από την Citibank. Όταν η τράπεζα κατέρρευσε το 2008 και την έσωσαν οι φορολογούμενοι, δεν επέστρεψε τίποτα. Είπε απλώς ότι κανείς δεν μπορούσε να το προβλέψει — και κράτησε κάθε δολάριο.

Ο Taleb το ονομάζει **κόλπο Bob Rubin**, και όλο το βιβλίο στρέφεται γύρω του. Ο κανόνας είναι απλός: κρατάς τα κέρδη, και κάποιος άλλος πληρώνει τις ζημιές. Πάει καλά για χρόνια, οπότε δείχνεις ιδιοφυΐα. Μετά σκάει, και το λες τυχαίο γεγονός που δεν έφταιγες. Η φράση του είναι τέλεια: «Κορώνα κερδίζει, γράμματα φωνάζει 'Μαύρος Κύκνος'».

Η παγίδα είναι χτισμένη μέσα. Το μπόνους πληρώνεται κάθε χρόνο. Η κρίση έρχεται μια φορά στη δεκαετία. Οπότε, αν δεν έχεις τίποτα να χάσεις, η έξυπνη κίνηση είναι να μαζεύεις αθόρυβα ρίσκο, να κερδίζεις εννιά καλές χρονιές, και να έχεις φύγει τη δέκατη. Κανείς δεν βλέπει τον κίνδυνο μέχρι να εκραγεί.

Στα Κρύπτο: αυτό είναι το playbook των κρύπτο στη χειρότερή του μορφή. Insiders αγοράζουν φθηνά tokens που είναι κλειδωμένα. Το project ανεβαίνει. Όταν τα tokens ξεκλειδώνουν, οι ιδρυτές πουλούν μέσα στα λεφτά που έβαλαν οι απλοί αγοραστές. Κρατούν το κέρδος· εσύ κρατάς την πτώση. Μετά ρίχνουν το φταίξιμο «στις συνθήκες της αγοράς». Οι μεγάλες καταρρεύσεις stablecoin είχαν χαρακτηριστεί κόλπο Bob Rubin *πριν* συμβούν.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΓΙΑ ΣΕΝΑ

- 1 Ένα τέλειο ιστορικό μπορεί να είναι κόκκινη σημαία. Όποιος δεν έχει ποτέ κακή μέρα συχνά κρύβει ένα ρίσκο που απλώς δεν έχει σκάσει ακόμα.
- 2 Ρώτα ποιος φεύγει πλούσιος αν αποτύχει. Αν οι ιδρυτές κρατούν τα λεφτά τους ενώ οι κάτοχοι τα χάνουν όλα, βρήκες ένα κόλπο Bob Rubin.

Η ΟΥΣΙΑ

Κρατούν τα κέρδη. Εσύ κρατάς τις ζημιές. Και «κανείς δεν μπορούσε να το προβλέψει». Είναι 3.800 ετών — και βρίσκεται στο unlock schedule του token σου.

ΦΑΚΕΛΟΣ 02

Ο Πιο Αδιάλλακτος Κερδίζει

Πώς ένα πεισματάρικο 3% αποφασίζει αθόρυβα τι θα πάρουν όλοι οι άλλοι. Καλύπτει το κεφάλαιο 2.

ΕΝΝΟΙΑ: Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ · **ΚΑΤΩΦΛΙ:** 3–4%

· **TALEB:** «Η ΜΗΤΕΡΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΣΥΜΜΕΤΡΙΩΝ»

Γιατί τόσο πολύ φαγητό είναι kosher ή halal — πολύ περισσότερο από τους ανθρώπους που το χρειάζονται; Επειδή αυτός που δεν *μπορεί* να το φάει λέει όχι, ενώ όλοι οι άλλοι δεν τους πειράζει. Οι λίγοι πεισματάρηδες αποφασίζουν· οι πολλοί ευέλικοι ακολουθούν. Ο αριθμός του Taleb είναι μικρός και ακριβής: μια αφοσιωμένη μειοψηφία μόλις **3 ή 4 τοις εκατό** μπορεί να λυγίσει όλη την ομάδα στην επιλογή της.

Λειτουργεί από κάτω προς τα πάνω. Ένας αφελής παρατηρητής μετρά κεφάλια και βλέπει επιλογή πλειοψηφίας. Αυτό που στην πραγματικότητα συμβαίνει είναι μια μικρή, ανυποχώρητη ομάδα να γυρίζει έναν βολικό γείτονα τη φορά. Ο μέσος όρος δεν σου λέει τίποτα: «*Η μέση συμπεριφορά του συμμετέχοντα στην αγορά δεν μας επιτρέπει να καταλάβουμε τη γενική συμπεριφορά της αγοράς.*»

Έτσι εξαπλώνονται οι γλώσσες κι έτσι ένας μη καπνιστής αδειάζει ένα δωμάτιο. Είναι ουδέτερο — μπορεί να κουβαλά έναν καλό κανόνα ή έναν άσχημο. Γι' αυτό ο Taleb προειδοποιεί ότι μια μη ανεκτική ομάδα πρέπει να σταματά νωρίς, «πριν γίνει μεταστατική». Η ανοχή στους μη ανεκτικούς είναι το πώς το 3% τα παίρνει όλα.

Στα Κρύπτο: ο κανόνας της μειοψηφίας εξηγεί την υιοθέτηση καλύτερα από κάθε γράφημα. Ένα protocol δεν χρειάζεται οι περισσότεροι να το προτιμούν. Χρειάζεται έναν μικρό πυρήνα που δεν θα χρησιμοποιήσει τίποτα άλλο και δεν θα πουλήσει ποτέ. Οι πρώτοι κάτοχοι Bitcoin ήταν ένα στρογγυλοποιημένο μηδέν που αρνήθηκε κάθε εναλλακτική. Εξηγεί και την κατάληψη: μια μικρή, συντονισμένη ομάδα μεγάλων κατόχων μπορεί να γυρίσει μια ψηφοφορία «κοινότητας» ενώ όλοι οι άλλοι σηκώνουν τους ώμους.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΓΙΑ ΣΕΝΑ

- 1 Μη μετράς την πεποίθηση με τον μέσο όρο.** Ένα αφοσιωμένο 3% που δεν πουλά ποτέ μπορεί να κινήσει μια αγορά που το παθητικό 97% δεν μπορεί.
- 2 Πρόσεχε ποιος δεν λυγίζει ποτέ.** Σε μια ψηφοφορία διακυβέρνησης, το μικρό μπλοκ που εμφανίζεται πάντα και δεν συμβιβάζεται ποτέ την κρίνει. Μάθε ποιοι είναι.

Η ΟΥΣΙΑ

Ο κόσμος δεν κινείται από αυτό που θέλουν οι περισσότεροι. Κινείται από αυτό που λίγοι πεισματάρηδες αρνούνται να δεχτούν.

ΦΑΚΕΛΟΣ 03

Πώς να Κατέχεις Νόμιμα Έναν Άνθρωπο

Γιατί ο αξιόπιστος υπάλληλος και ο ελεύθερος άνθρωπος είναι αντίθετα — και τι κοστίζει αυτό. Καλύπτει τα κεφάλαια 3–4.

ΕΝΝΟΙΑ: ΕΞΑΡΤΗΣΗ VS ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

- **ΝΟΜΙΣΜΑ:** ΤΟ «ΑΣΕ ΜΕ ΗΣΥΧΟ» ΧΡΗΜΑ
- **ΚΑΝΟΝΑΣ:** Ο ΦΟΒΟΣ ΤΗΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΛΟΥΡΙ

Ο Taleb ξεκινά με περιπλανώμενους μοναχούς που η Εκκλησία απαγόρευε ξανά και ξανά. Το έγκλημα τους δεν ήταν η αίρεση. Ήταν ότι ήταν ελεύθεροι — δεν κατείχαν τίποτα και δεν ήθελαν τίποτα, οπότε κανείς δεν μπορούσε να τους ελέγξει. Δεν μπορείς να κατέχεις έναν άνθρωπο που δεν έχει τίποτα να χάσει.

Αυτό οδηγεί σε μια άβολη αλήθεια. Γιατί ένας μισθωτός υπάλληλος είναι πιο αξιόπιστος από έναν λαμπρό freelancer; Επειδή έχει περισσότερα να χάσει. «Κάποιος που είναι υπάλληλος για ένα διάστημα σου δίνει ισχυρή απόδειξη υποταγής.» Η εταιρεία δεν θέλει τόσο το ταλέντο σου όσο την εξάρτησή σου. Ο καλύτερος εργαζόμενος είναι αυτός που πληρώνεις λίγο παραπάνω, το ξέρει, και φοβάται μη τον χάσει. **Αυτό που μετράει δεν είναι τι έχει ένας άνθρωπος — είναι τι φοβάται μη χάσει.**

Η ελευθερία στην άλλη πλευρά έχει ένα ωμό όνομα: το «άσε με ήσυχο» χρήμα — αρκετό για να πεις όχι. Η πραγματική ελευθερία, λέει ο Taleb, είναι πιο σπάνια από τον πλούτο. Οι περισσότεροι την ανταλλάσσουν με έναν μισθό και μετά περνούν τις μέρες τους σε πολιτικές γραφείου. Οι ελεύθεροι είναι σπάνιοι επειδή η ελευθερία είναι ακριβή.

Στα Κρύπτο: η αυτοφύλαξη είναι αυτό το κεφάλαιο σε μία γραμμή — not your keys, not your coins. Ένα περιουσιακό στοιχείο που ένα ανταλλακτήριο μπορεί να παγώσει είναι ένα στοιχείο που κατέχει εσένα· ο φόβος σου μη χάσεις την πρόσβαση είναι το λουρί. Είναι και όλο το όνειρο που πουλούν τα κρύπτο: να κρατάς αξία που κανένας θεσμός δεν μπορεί να ανακαλέσει. Το αν κάθε token το κάνει, ή απλώς μετακινεί το λουρί, είναι το ερώτημα.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΓΙΑ ΣΕΝΑ

- 1 **Η φύλαξη είναι ελευθερία.** Ένα υπόλοιπο στην πλατφόρμα κάποιου είναι εξάρτηση. Αν μπορούν να το παγώσουν, τους το νοικιάζεις πίσω.
- 2 **Κρίνε τους ανθρώπους από αυτό που φοβούνται μη χάσουν.** Κάποιος χωρίς διακύβευμα σου λέει την αλήθεια. Κάποιος που τρέμει για το στάτους του σου λέει αυτό που το προστατεύει.

Η ΟΥΣΙΑ

Σε κατέχει ό,τι φοβάσαι να χάσεις. Όλο το νόημα των κρύπτο είναι να κρατάς κάτι που κανείς δεν μπορεί να σου πάρει.

ΦΑΚΕΛΟΣ 04

Ο Διανοούμενος και Όμως Ηλίθιος

Η τάξη των ειδικών που κάνει λάθος για τα πάντα και δεν πληρώνει για κανένα. Καλύπτει το κεφάλαιο 6.

ΕΝΝΟΙΑ: Ο ΙΥΙ · **ΒΙΟΤΟΠΟΣ:** THINK TANKS, TED, ΑΡΘΡΑ ΓΝΩΜΗΣ
· **ΣΗΜΑΔΙ:** «ΔΕΝ ΚΑΝΕΙ ΚΑΝ DEADLIFT»

Το πιο διάσημο κεφάλαιο του βιβλίου είναι ένα πορτρέτο. Ο **Διανοούμενος και Όμως Ηλίθιος** (ΙΥΙ) είναι ο ειδικός με τα προσόντα και χωρίς skin in the game — ευφράδης, σίγουρος, δημοσιευμένος, και λάθος με τρόπους που ποτέ δεν του κοστίζουν τίποτα. Κοιτάζει αφ' υψηλού όσους κάνουν πράγματα που δεν καταλαβαίνει, χωρίς ποτέ να σκέφτεται ότι μπορεί να φταίει η δική του κατανόηση. Λέει «δημοκρατία» όταν η ψήφος πάει όπως θέλει και «λαϊκισμό» όταν δεν πάει.

Η επίθεση του Taleb είναι μια λίστα, και δουλεύει επειδή είναι συγκεκριμένη. Η τάξη των ΙΥΙ έχει κάνει λάθος για τον «Σταλινισμό, τον Μασοϊσμό, τα GMO, το Ιράκ, τη Λιβύη, τη Συρία, τις λοβοτομές, τις δίαιτες χαμηλών υδατανθράκων, τα μηχανήματα γυμναστικής, τα trans-λιπαρά, τον Φροϊδισμό, τη θεωρία χαρτοφυλακίου, το σιρόπι καλαμποκιού, τον Σαλαφισμό, τους μαραθωνίους, τα εγωιστικά γονίδια, τα μοντέλα πρόβλεψης εκλογών, τον Μπέρνι Μέντοφ (πριν σκάσει), και τα p-values» — και είναι ακόμα σίγουρος ότι αυτή τη φορά έχει δίκιο.

Πιάνει σωστά την απλή λογική και χάνει κάθε επακόλουθη επίπτωση, οπότε είναι άχρηστος σε οτιδήποτε σύνθετο. Και το σημάδι που δίνει ο Taleb, μισοασατεία: δεν κάνει καν deadlift. Το νόημα είναι ότι ο ΙΥΙ είναι μικροσκοπικός — ένα κλάσμα του τοις εκατό — αλλά κρατά τη συζήτηση, επειδή μαζεύεται εκεί που φτιάχνονται οι γνώμες.

Στα Κρύπτο: ο ΙΥΙ είναι ο αναλυτής που δεν κράτησε ποτέ μέσα σε ένα crash, ο οικονομολόγος που κήρυξε το Bitcoin νεκρό σε όλη την άνοδο, ο σχολιαστής με άποψη για τα πάντα και θέση σε τίποτα. Το φίλτρο είναι αυτό που διδάσκει όλο το βιβλίο: **τι έχει πραγματικά ρισκάρει;** Ένας δυνατόφωνος προγνώστης χωρίς λεφτά στη γραμμή προστατεύει τη φήμη του, όχι τη δική σου.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΓΙΑ ΣΕΝΑ

- 1 **Τα προσόντα δεν είναι skin in the game.** Το να είσαι ευφράδης και το να είσαι εκτεθειμένος είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Ο ΙΥΙ έχει το πρώτο και τίποτα από το δεύτερο.
- 2 **Εμπιστέψου τον σημαδεμένο πρακτικό αντί για τον γραλισμένο σχολιαστή.** Αυτός που επιβίωσε κάνοντας λάθος με πραγματικά λεφτά ξέρει κάτι που ο προγνώστης δεν θα μάθει ποτέ.

Η ΟΥΣΙΑ

Η σιγουριά είναι αληθινή. Το ιστορικό είναι μια λίστα με πράγματα για τα οποία ήταν βέβαιοι και έκανε λάθος, χωρίς κόστος για τον ίδιο.

ΦΑΚΕΛΟΣ 05

Ένας Ειδικός Ονόματι Lindy

Ο χρόνος είναι ο μόνος κριτικός που δεν δωροδοκείται. Καλύπτει το κεφάλαιο 8.

ΕΝΝΟΙΑ: ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ LINDY · **ΚΡΙΤΗΣ:** Ο ΧΡΟΝΟΣ

· **ΚΑΝΟΝΑΣ:** Η ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΕΠΙΒΙΩΣΗ

Το όνομα έρχεται από ένα deli της Νέας Υόρκης όπου ηθοποιοί παρατήρησαν ένα μοτίβο. Μια παράσταση που είχε ήδη παίξει 100 μέρες μπορούσε να αναμένεται να παίξει άλλες 100. Μία που είχε παίξει 200, άλλες 200. Για πράγματα που δεν γερνούν — βιβλία, ιδέες, εργαλεία — **κάθε επιπλέον χρόνος ζωής προβλέπει μεγαλύτερη ζωή μπροστά**, όχι μικρότερη. Ο Taleb το ονομάζει φαινόμενο Lindy.

Απαντά στην αρχαιότερη ερώτηση της εξειδίκευσης: ποιος κρίνει τους κριτές; Η απάντηση είναι ο χρόνος. Είναι ο μόνος κριτικός με skin in the game, γιατί είναι τυφλός στο hype, στα προσόντα και στο μάρκετινγκ. Ένα βιβλίο που σπρώχνει ο πιο διάσημος αρθρογράφος εν ζωή έχει, με τα λόγια του Taleb, ποσοστό πενταετούς επιβίωσης χαμηλότερο από τον καρκίνο του παγκρέατος. Ό,τι κράτησε, κράτησε για κάποιον λόγο. Αυτό που είναι Lindy «γερνά ανάποδα».

Ο κανόνας είναι παλιός και εμφανίζεται παντού. Ο Αλφόνσος ο Σοφός: «Κάψε παλιά ξύλα. Πιες παλιό κρασί. Διάβασε παλιά βιβλία. Κράτα παλιούς φίλους.» Όσο περισσότερο μια ιδέα έχει επιβιώσει χωρίς να πεθάνει, τόσο ασφαλέστερο το στοίχημα ότι θα επιβιώσει κι άλλο. Τα καινούρια πράγματα είναι εύθραυστα εξ ορισμού. Η αντοχή είναι η μόνη πραγματική απόδειξη.

Στα Κρύπτο: το Lindy είναι το καλύτερο φίλτρο σε μια αγορά που πουλά το καινούριο. Το Bitcoin έχει επιβιώσει από κάθε νεκρολογία, κάθε πόλεμο fork, κάθε κατάρρευση ανταλλακτηρίου για πάνω από δεκαπέντε χρόνια — κάθε χρόνος που δεν πεθαίνει ανεβάζει τις πιθανότητες να μην πεθάνει. Το token που κυκλοφόρησε το προηγούμενο τρίμηνο δεν έχει καθόλου Lindy. Ο σίγουρος οδικός του χάρτης αξίζει λιγότερο από έναν ακόμα χρόνο απλής μη θανάτωσης.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΓΙΑ ΣΕΝΑ

- 1 Ο χρόνος επιβίωσης είναι το καλύτερο due diligence που υπάρχει.** Ένα protocol που άντεξε χρόνια επιθέσεων και ακόμα στέκεται σου έχει πει περισσότερα από κάθε whitepaper.
- 2 Προεξόφλησε το ολοκαίνουριο εξ ορισμού.** Μια λαμπερή κυκλοφορία δεν έχει επιβιώσει από τίποτα. Άσ' την να αποδείξει ότι μπορεί να ματώσει πρώτα.

Η ΟΥΣΙΑ

Το hype δεν έχει skin in the game. Ο χρόνος έχει. Στοιχημάτισε σε ό,τι έχει ήδη αρνηθεί να πεθάνει.

ΦΑΚΕΛΟΣ 06

Οι Χειρουργοί Δεν Πρέπει να Μοιάζουν με Χειρουργούς

Αυτός που πέτυχε παρότι δεν έμοιαζε με τον ρόλο είναι το ασφαλέστερο στοίχημα. Καλύπτει το κεφάλαιο 9.

ΕΝΝΟΙΑ: ΤΟ ΦΙΛΤΡΟ ΤΟΥ «ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΞΥΛΟΥ»

- **ΔΙΑΛΕΞΕ:** ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΓΥΑΛΑΔΑ
- **ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:** ΤΟ ΝΑ ΜΟΙΑΖΕΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΕΙΝΑΙ ΦΘΗΝΟ

Δύο χειρουργοί. Ο ένας μοιάζει με τον ρόλο — ασημένια γυαλιά, λεπτά χέρια, κομψός λόγος, διπλώματα στον τοίχο. Ο άλλος μοιάζει με χασάπη: βαρύς, μεγάλα χέρια, βαριά προφορά, ένα χρυσό δόντι. Αν και οι δύο έχουν καριέρα, ο Taleb παίρνει τον χασάπη κάθε φορά. Γιατί; Αυτός που τα κατάφερε χωρίς να μοιάζει με τον ρόλο έπρεπε να είναι αρκετά καλός για να νικήσει την αμφιβολία όλων. Η πραγματικότητα δεν μοιάζει πώς δείχνεις. Η επιβίωση χωρίς τη στολή είναι πραγματική πληροφορία.

Ονομάζει την παγίδα «πλάνη του πράσινου ξύλου». Ένας άνθρωπος έβγαλε περιουσία εμπορευόμενος «πράσινο ξύλο» χωρίς να ξέρει ότι σήμαινε φρεσκοκομμένο ξύλο, όχι ξύλο βαμμένο πράσινο. Ο αντίπαλος που ήξερε κάθε λεπτομέρεια χρεοκόπησε. «Προσέλαβε τον επιτυχημένο trader που τις λεπτομέρειές του καταλαβαίνεις τις λιγότερες» — όχι τις περισσότερες. Μια καθαρή, πειστική ιστορία είναι συχνά η παγίδα. Η πραγματική δεξιότητα και η εμφάνιση της δεξιότητας είναι διαφορετικά πράγματα.

Ο βαθύτερος ισχυρισμός, με τα λόγια του Taleb: σε οτιδήποτε κομμένο από τις πραγματικές συνέπειες, οι περισσότεροι ξέρουν την ορολογία, παίζουν τον ρόλο, και δεν έχουν ιδέα από το αντικείμενο. Ένα business plan είναι μια ιστορία για να πείσεις ένα κορόιδο. Οι μεγάλες εταιρείες μεγάλωσαν μόνες τους, όχι από ένα γυαλισμένο deck.

Στα Κρύπτο: ο χώρος είναι χτισμένος να το εκμεταλλεύεται. Ένας γυαλιστερός ιστότοπος, ένα βαρύ advisory board, ένας ιδρυτής στη σκηνή με το σωστό hoodie — αυτά είναι τα ασημένια μαλλιά του χειρουργού, όχι ιστορικό. Η προειδοποίηση του πράσινου ξύλου ταιριάζει ακριβώς: το project που καταλαβαίνεις τέλεια, σε ένα ρευστό pitch, είναι συχνά αυτό που χτίστηκε για να σου πουληθεί. Ζύγισε τι έχει παραδώσει και επιβιώσει μια ομάδα, όχι πόσο καλά παρουσιάζεται.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΓΙΑ ΣΕΝΑ

- 1 **Η γυαλάδα είναι το πιο φθινό πράγμα να πλαστογραφήσεις.** Ένα επαγγελματικό pitch, ένας διάσημος σύμβουλος, ένα λαμπερό brand — τίποτα δεν έχει skin in the game. Το ιστορικό έχει.
- 2 **Να υποψιάζεσαι την υπερβολικά καθαρή ιστορία.** Αν ένα project είναι πιο εύκολο να το καταλάβεις από το πρόβλημα που λύνει, η καθαρότητα μπορεί να είναι η παγίδα.

Η ΟΥΣΙΑ

Το να μοιάζεις με ιδρυτή είναι δωρεάν. Το να έχεις επιβιώσει ως ιδρυτής όχι. Αγόρασε το δεύτερο, ποτέ το πρώτο.

ΦΑΚΕΛΟΣ 07

Το Εμπόριο της Αρετής

Το θάρρος είναι η μόνη αρετή που δεν πλαστογραφείται — και η μόνη που αξίζει εμπιστοσύνη. Καλύπτει το κεφάλαιο 13.

ΕΝΝΟΙΑ: VIRTUE SIGNALLING · **ΔΟΚΙΜΗ:** ΤΙ ΣΟΥ ΚΟΣΤΙΣΕ;
· **ΚΑΝΟΝΑΣ:** Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΑΡΕΤΗ ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΔΗΜΟΦΙΛΗΣ

Ο κανόνας του Taleb είναι ωμός: **«Το θάρρος είναι η μόνη αρετή που δεν μπορείς να πλαστογραφήσεις.»** Όλα τα άλλα παίζονται δωρεάν. Η ταμπέλα στο ξενοδοχείο που σου ζητά να ξαναχρησιμοποιήσεις τις πετσέτες «για το περιβάλλον» εξοικονομεί λεφτά στο ξενοδοχείο. Το στέλεχος που βάζει το όνομά του σε ένα κτίριο αγοράζει μια θέση στο τμήμα δωρητών του παραδείσου. Ο διάσημος που κράζει τον καπιταλισμό ζώντας ολόκληρος μέσα του διεκδικεί αρετή χωρίς να την πληρώνει.

Η αρχή από κάτω: *«Η αρετή δεν είναι κάτι που διαφημίζεις.»* Μια πράξη μετράει μόνο αν σου κοστίζει κάτι — ειδικά τη φήμη σου. Γι' αυτό η αληθινή αρετή είναι αντιδημοφιλής. Το να παίρνεις μια θέση που το πλήθος θα σε τιμωρήσει γι' αυτήν είναι το μόνο σήμα που δεν πλαστογραφείται, γιατί έχει skin in the game. Το να ρίχνεσαι με μια ασφαλή πλειοψηφία είναι το αντίθετο: εκφοβισμός ντυμένος σαν θάρρος.

Η συμβουλή του σε όποιον θέλει πραγματικά να βοηθήσει τον κόσμο είναι τρεις γραμμές. Ποτέ virtue signalling. Ποτέ rent-seeking. Ξεκίνα μια επιχείρηση και βάλε τον εαυτό σου στη γραμμή. Πάρε εσύ το ρίσκο. Όλα τα άλλα είναι μάρκετινγκ.

Στα Κρύπτο: ο χώρος τρέχει με κατασκευασμένη αρετή — «για την κοινότητα», «τραπεζική για τους ατραπεζικούς», «αποκέντρωση των πάντων» — από ανθρώπους των οποίων τα tokens ξεκλειδώνουν αθόρυβα. Χρησιμοποίησε τη δοκιμή του Taleb: τι τους κοστίζει που το λένε; Ο ιδρυτής που ποστάρει για αποκέντρωση ενώ κρατά τα admin keys και μια κλειδωμένη μερίδα πουλά αρετή. Αυτός που πήρε μια αντιδημοφιλή, δαπανηρή θέση και ακόμα στέκεται μέσα της είναι το σπάνιο σήμα που αξίζει εμπιστοσύνη.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΓΙΑ ΣΕΝΑ

- 1 Προεξόφλησε κάθε δηλωμένη «αποστολή» με βάση το κόστος της για αυτόν που τη λέει.** Η δωρεάν αρετή είναι μάρκετινγκ. Μόνο οι δαπανηρές, αντιδημοφιλείς θέσεις είναι αξιόπιστες.
- 2 Κοίτα τι κρατά, όχι τι ποστάρει.** «Για την κοινότητα» από κάποιον που πουλά μέσα στη ρευστότητά σου είναι κόλλο Bob Rubin με καλύτερα κείμενα.

Η ΟΥΣΙΑ

Αν μια αρετή δεν κοστίζει τίποτα σε αυτόν που την επιδεικνύει, δεν σου λέει τίποτα. Μόνο η ακριβή είναι αληθινή.

ΦΑΚΕΛΟΣ 08

Η Λογική της Ανάληψης Ρίσκου

Το πιο σημαντικό κεφάλαιο: γιατί μια εξαιρετική μέση απόδοση μπορεί ακόμα να σε καταστρέψει. Καλύπτει το κεφάλαιο 19.

ΕΝΝΟΙΑ: ΕΡΓΟΔΙΚΟΤΗΤΑ & ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

- **ΚΑΝΟΝΑΣ:** ΠΡΩΤΑ ΕΠΙΒΙΩΣΕ
- **TALEB:** «ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΡΧΕΤΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ»

Να το πείραμα σκέψης που όλο το βιβλίο χτίζεται για να παραδώσει. Εκδοχή πρώτη: 100 άνθρωποι παίζουν σε ένα καζίνο για μία μέρα. Μερικοί χρεοκοπούν, αλλά μετράς τον μέσο όρο, και το ότι ο παίκτης 28 χρεοκόπησε δεν σου λείει τίποτα για τον 29. Εκδοχή δεύτερη: ένας άνθρωπος πάει 100 μέρες στη σειρά. Αν χρεοκοπήσει τη μέρα 28, δεν υπάρχει μέρα 29. Ο μέσος όρος των 100 δεν ισχύει για τον έναν μέσα στον χρόνο. Γι' αυτόν, η χρεοκοπία είναι τοίχος από τον οποίο δεν γυρίζεις.

Αυτό είναι η **εργοδικότητα**, και αθόρυβα διαλύει το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοοικονομικής. Η ρωσική ρουλέτα πληρώνει μια υπέροχη «αναμενόμενη» απόδοση \$833.333 ανά τράβηγμα — και σε σκοτώνει. Μια αναμενόμενη τιμή δεν σημαίνει τίποτα μόλις υπάρχει δρόμος προς την καταστροφή, γιατί πρέπει να επιβιώσεις για να συνεχίσεις να την εισπράττεις. Ο κανόνας του Taleb: «Για να πετύχεις, πρέπει πρώτα να επιβιώσεις.» Και αυτός που θέλει τατουάζ σε κάθε trader: «**Ποτέ μη διασχίζεις ένα ποτάμι που είναι κατά μέσο όρο τέσσερα πόδια βαθύ.**»

Ο δολοφόνος είναι η επανάληψη. Ένα μικροσκοπικό ρίσκο καταστροφής, μία φορά, δεν πειράζει. Παρμένο ξανά και ξανά — κάθε «μόνο αυτή τη φορά» — οι πιθανότητες να σκάσεις τελικά ανεβαίνουν στο 100 τοις εκατό. Η καταστροφή δεν γυρίζει πίσω. Ο τελικός του ορισμός της ορθολογικότητας είναι απλός: απόφυγε την καταστροφή. Όχι να είσαι έξυπνος. Όχι να έχεις δίκιο κατά μέσο όρο. Απλώς να μη χρεοκοπήσεις.

Στα Κρύπτο: αυτό το κεφάλαιο είναι όλο το μάθημα διαχείρισης ρίσκου σε τρεις σελίδες. Το leverage είναι το ποτάμι που είναι τέσσερα πόδια βαθύ κατά μέσο όρο και δέκα εκεί που μετράει — η Three Arrows Capital, και το μισό contagion του 2022, ήταν άνθρωποι που μπέρδεψαν έναν καλό μέσο όρο με την επιβίωση. Το «μικρή θέση, μόνο αυτή τη φορά» είναι ακριβώς το επαναλαμβανόμενο στοίχημα που τελειώνει σε καταστροφή. Μέτρα ώστε να επιβιώνεις πάντα για να ξανατραδάξεις.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΓΙΑ ΣΕΝΑ

- 1 **Κάθε δρόμος προς το μηδέν ακυρώνει κάθε κέρδος πριν από αυτό.** Καμία αναμενόμενη απόδοση δεν αξίζει μια πραγματική πιθανότητα καταστροφής. Η επιβίωση έρχεται πρώτη.
- 2 **Τα μικρά επαναλαμβανόμενα ρίσκα δεν είναι μικρά.** Το «άλλη μία φορά» leverage χτίζει προς βέβαιη έκρηξη. Ποτέ μη παίρνεις θέση που μία κακή κίνηση μπορεί να τελειώσει.

Η ΟΥΣΙΑ

Δεν χρειάζεται να έχεις δίκιο κατά μέσο όρο. Χρειάζεται να είσαι ακόμα εδώ. Ορθολογικότητα είναι η αποφυγή της καταστροφής — τελεία.

ΦΑΚΕΛΟΣ 09

Ο Άνθρωπος που Έγραψε τον Πρόλογο

Ο Taleb εξύμνησε το Bitcoin, μετά το αποκάλεσε όγκο — και το ίδιο του το βιβλίο εξηγεί τις καταστροφές στο ενδιαίτημά του.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ: 2018–2026 · **ΠΗΓΕΣ:** TALEB, DOJ, ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Το 2018 ο Taleb έγραψε τον πρόλογο του *The Bitcoin Standard* του Saifedean Ammous — του επόμενου βιβλίου σε αυτό το ράφι. Αποκάλεσε το Bitcoin «εξαιρετική ιδέα» και «το πρώτο οργανικό νόμισμα». Μετά έκανε στροφή, ολοκληρωτική. Το άρθρο του του 2021 είπε ότι η αξία του Bitcoin είναι «**όχι υψηλότερη από το μηδέν**»: απέτυχε ως νόμισμα, απέτυχε ως αντιστάθμιση πληθωρισμού, και δεν μπορούσε να σε προστατεύσει σε ένα κραχ. Προχώρησε να το αποκαλέσει «όγκο», «λατρεία», και «μαγνήτη για ηλίθιους» — προσθέτοντας ότι «δεν είναι καν καλό για ξέπλυμα χρήματος. Είναι πολύ ιχνηλατήσιμο.»

Δεν χρειάζεται να συμφωνείς με τον μεταγενέστερο Taleb για να δεις την ειρωνεία: ζει το ίδιο του το βιβλίο. Πήρε μια δημόσια, δαπανηρή, αντιδημοφιλή θέση και την αναίρεσε δημόσια, με κόστος για τη φήμη του — που, με τον δικό του κανόνα στον Φάκελο 07, είναι η κίνηση που έχει skin in the game. Αλλά το μεγαλύτερο σημείο είναι αυτό: οι χειρότερες καταστροφές των κρύπτο είναι το βιβλίο του ζωντανό. Κάθε μία ένας ιδρυτής που κράτησε το κέρδος ενώ οι χρήστες έφαγαν την καταστροφή.

Το «πάνθεν» της απουσίας ρίσκου. Ο Sam Bankman-Fried έκλεψε πάνω από **\$8 δισεκατομμύρια** χρημάτων πελατών στην FTX· καταδικάστηκε το 2023, τιμωρήθηκε με **25 χρόνια**, η έφεσή του απορρίφθηκε τον Ιούνιο του 2026. Η Terra/LUNA του Do Kwon εξαφάνισε περίπου **\$40 δισεκατομμύρια**· δήλωσε ένοχος το 2025 και πήρε **15 χρόνια**. Ο Alex Mashinsky της Celsius, της οποίας οι πελάτες διεκδίκησαν ~\$4,7 δισ. σε ζημιές, πήρε **12 χρόνια**. Ίδιο μοτίβο κάθε φορά: ο ιδρυτής έλεγχε το κέρδος και τις εξόδους, οι χρήστες κρατούσαν τη ζημιά, και «κανείς δεν μπορούσε να το προβλέψει».

Το σημάδι ήταν πάντα η ασυμμετρία. Όχι η τεχνολογία, όχι το branding — η δομή. Πρώτα για κάθε πλατφόρμα ή token την ερώτηση που κάνει όλο το βιβλίο: αν αυτό πάει στο μηδέν, ποιος τα χάνει όλα, και ποιος φεύγει πλούσιος; Όταν η απάντηση είναι «οι χρήστες χάνουν, ο ιδρυτής κερδίζει», κοιτάς το επόμενο όνομα σε αυτή τη λίστα πριν συμβεί.

Η ΟΥΣΙΑ

Ο Taleb άλλαξε γνώμη για το Bitcoin. Ποτέ δεν άλλαξε γνώμη για αυτό που πραγματικά βύθισε την FTX, την Terra και την Celsius: την απουσία skin in the game.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΠΕΔΙΟΥ

Τι Σημαίνει για το Πορτοφόλι σου

Όλο το βιβλίο, σε κανόνες με τους οποίους μπορείς πραγματικά να κρατάς μια θέση.

ΚΟΙΝΟ: ΚΑΘΕ ΧΡΗΣΤΗΣ ΚΡΥΠΤΟ · **ΠΗΓΗ:** ΦΑΚΕΛΟΙ 00–09

Ο Taleb σε προειδοποιεί για όσους δίνουν συμβουλές, κι αυτό μας περιλαμβάνει. Οπότε να η δική μας συμβουλή με το δέρμα της φανερό — οι κανόνες που πραγματικά χρησιμοποιούμε. Καθένας έρχεται από έναν φάκελο.

- 1** **Ρώτα ποιος πληρώνει αν πάει στο μηδέν** (φάκελος 00). Ο ιδρυτής ή εσύ; Αν το κάτω μέρος είναι όλο δικό σου, το pitch του κέρδους δεν μετράει. Σε αυτή τη μία ερώτηση ανάγεται όλο το βιβλίο.
- 2** **Διάβασε το unlock schedule πριν το whitepaper** (φάκελος 01). Insiders με κλειδωμένα tokens που πουλούν στα λεφτά σου είναι το κόλπο Bob Rubin. Μάθε ποιος φεύγει πλούσιος.
- 3** **Ζύγισε τους λίγους πεισματοάρηδες, όχι τον δυνατόφωνο μέσο όρο** (φάκελος 02). Μια αφοσιωμένη μειοψηφία που δεν πουλά ποτέ κινεί αγορές και κερδίζει ψηφοφορίες. Βρες τους.
- 4** **Αυτοφύλαξε ό,τι δεν αντέχεις να χάσεις** (φάκελος 03). Ένα υπόλοιπο που μια πλατφόρμα μπορεί να παγώσει σε κατέχει. Τα κλειδιά είναι η μόνη πραγματική κατοχή.
- 5** **Αγνόησε τον προγνώστη χωρίς θέση** (φάκελος 04). Τα προσόντα δεν είναι έκθεση. Ρώτα τι έχει πραγματικά ρισκάρει.
- 6** **Άσε τον χρόνο να κάνει τη δουλειά σου** (φάκελος 05). Τα χρόνια επιβίωσης νικούν κάθε οδικό χάρτη. Το ολοκαίνουριο δεν έχει επιβιώσει από τίποτα.
- 7** **Αγόρασε ιστορικό, όχι γυαλάδα** (φάκελος 06). Ένας διάσημος σύμβουλος κι ένα τέλειο deck πλαστογραφούνται δωρεάν. Αυτό που παρέδωσε μια ομάδα όχι.
- 8** **Τιμολόγησε κάθε «αποστολή» με βάση το κόστος της** (φάκελος 07). Η δωρεάν αρετή είναι μάρκετινγκ. Μόνο η ακριβή είναι αληθινή.
- 9** **Ποτέ μην παίρνεις θέση που μία κίνηση μπορεί να τελειώσει** (φάκελος 08). Κάθε δρόμος προς την καταστροφή ακυρώνει κάθε κέρδος. Πρώτα επιβίωσε, δίκιο μετά.

Η ΟΥΣΙΑ

Ένα φίλτρο διατρέχει και τους εννιά: μην εμπιστεύεσαι ποτέ το κέρδος κάποιου που δεν κρατά καθόλου από τη ζημιά. Τη δική σου ή τη δική του.

Η ΕΤΥΜΗΓΟΡΙΑ

Το Βιβλίο στη Ζυγαριά

Κυκλοφόρησε το 2018 — βαθμολογημένο πάνω σε όσα ακολούθησαν, και πάνω στον ίδιο τον συγγραφέα.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: NASSIM NICHOLAS TALEB

· **ΒΑΘΜΟΣ:** ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ, ΚΑΙ ΕΞΟΡΓΙΣΤΙΚΟ

Το πιο χρήσιμο βιβλίο ρίσκου που τα κρύπτο δεν πούλησαν ποτέ — και το πιο αυτάρεσκο. Και τα δύο ισχύουν. Ο πίνακας του σκορ:

- ✓ **Η κεντρική ιδέα είναι εργαλείο για μια ζωή** — το «ποιος πληρώνει αν κάνει λάθος» είναι το καλύτερο φίλτρο για έναν ιδρυτή, ένα fund, έναν σύμβουλο ή ένα token.
- ✓ **Το κεφάλαιο του ρίσκου αξίζει όλο το βιβλίο** — η εργοδικότητα και η καταστροφή, «ποτέ μη διασχίζεις ένα ποτάμι τέσσερα πόδια βαθύ κατά μέσο όρο», είναι το μάθημα που το 2022 δίδαξε στα κρύπτο με τον δύσκολο τρόπο.
- ✓ **Γέρασε σε προφητεία** — γραμμένο πριν από την FTX, την Terra και την Celsius, περιγράφει ακριβώς πώς λειτούργησαν.
- ✓ **Το Lindy και ο κανόνας της μειοψηφίας ταξιδεύουν παντού** — δύο ιδέες που θα χρησιμοποιείς σε protocols, αφηγήσεις και υιοθέτηση.
- ✗ **Ο τόνος είναι ένας φόρος** — οι λογαριασμοί που ξεκαθαρίζει, οι προσβολές, ο εγωισμός. Οι ιδέες δεν χρειάζονταν το δηλητήριο, και θα του χάσει τους αναγνώστες που τις χρειάζονται πιο πολύ.
- ✗ **Επαναλαμβάνεται** — το ίδιο σημείο δώδεκα τρόπους. Κοφτερό στην αρχή, παραγεμισμένο στο τέλος. Οι εννιά φάκελοί μας είναι σχεδόν όλα όσα χρειαζεσαι.

Τελικός βαθμός: απαραίτητο, αν αντέχεις τον συγγραφέα. Διάβασέ το ως το κεφάλαιο διαχείρισης ρίσκου που λείπει από κάθε εκπαίδευση κρύπτο — αυτό που εξηγεί, πριν συμβεί, γιατί ο σίγουρος ιδρυτής χωρίς κάτω μέρος είναι αυτός που πρέπει να φοβάσαι. Μετά διάβασε το *The Bitcoin Standard*, που ο Taleb εισήγαγε και αργότερα αποκήρυξε, και κρίνε μόνος σου ποιος είχε το καλύτερο skin in the game. Αγόρασε το βιβλίο για το επιχείρημα — έλα σε εμάς για την εκδοχή των κρύπτο.

Η ΟΥΣΙΑ

Ένας δύσκολος άνθρωπος έγραψε την καθαρότερη προειδοποίηση που έχουν τα κρύπτο. Οι ιδρυτές που την αγνόησαν είναι στη φυλακή. Διάβασέ το έτσι κι αλλιώς.